

Az iráni nukleáris megállapodás és politikai, gazdasági kihatásai

2015. augusztus 19.

MAGYAR NEMZETI BANK

Készítette:

Látta:

Jóváhagyta:

Az iráni nukleáris megállapodás és politikai, gazdasági kihatásai

---

A megállapodás

2015. július 14-én Bécsben került aláírásra az a több mint nyolcvan oldalas dokumentum, amely iráni nukleáris megállapodás néven vált ismertté, és Irán valamint az 5+1-ek, azaz az Egyesült Államok és még öt nagyhatalom (az ENSZ BT tagjai: Oroszország, Kína, Nagy-Britannia, és Franciaország, Németországgal kiegészülve) írta alá. A megállapodás célja annak szavatolása, hogy az iráni nukleáris programot nem használják katonai célokra. A felek feloldják a Teherán elleni szankciókat, cserébe Irán visszafogja atomprogramját. A megegyezés lehetővé teszi, hogy a nagyhatalmak ellenőrei felkeressék az iráni atomlétesítményeket, de nem korlátozások nélkül: azaz Teherán nem köteles ehhez minden esetben beleegyezését adni, vagy elhalaszthatja a látogatások időpontját. Legkorábban 2016 elejétől, fokozatosan oldhatják fel az Irán elleni szankciókat.

Amennyiben Irán megsértené az atomprogramjáról a hatok elnevezésű országokkal kötött megállapodást, akkor 65 napon belül visszaállítják a szankciókat. Ugyanakkor az Irán elleni fegyverszállítási embargó még öt évig, míg a rakéatechnológiák vásárlására vonatkozó szankciók nyolc évig maradnak érvényben. Az iráni Irna hírügynökség szerint azonban a fegyverembargót valójában feloldják, viszont bevezetnek új korlátozásokat, azaz Irán eseti alapon tud majd fegyvereket exportálni és importálni. Állítólag a terrorista fenyegetettség elleni küzdelemhez szükséges fegyverszállítmányokra nem vonatkoznak a szankciók.

Nem nyúlnak majd az urándúsításhoz szükséges infrastruktúra és eszközök nagy részéhez, de az irániak vállalták, hogy a legtöbb felszerelést szétszerelik, és azok egyelőre raktárba kerülnek. Ezáltal Irán kétharmadával csökkenti urándúsítási kapacitását. Nem marad hasadóanyag a hírhedt fordói létesítményben, amelyből atomfizikai és technológiai központot alakítanak ki. Az araki nehézvízes reaktort átépítik, hogy ne lehessen atomfegyverhez szükséges plutónium kifejlesztésére használni. Az alacsony dúsítású uránkészletek 96%-át felszámolják, vagy másik országba szállítják. Irán vállalja, hogy a következő 15 évben nem dúsít uránt 3,67%-os értéknél magasabb szintre. Ezzel párhuzamosan a centrifugák számát is csökkentik: a jelenleg üzemben lévő 19 000-ból 6 104 első generációs (IR-1) centrifuga maradhat meg, melyből 5 060-at használhatnak fel dúsítási célra – ezek mind a Natanzban lévő erőműben fognak működni. Ezen túlmenően korlátozzák a raktározható mennyiséget is: a mostani 10 000 kg helyett 300 kg maradhat az alacsony szinten dúsított urániumból (LEU). Az üzemem kívül helyezett centrifugákat és a raktározható mennyiségen felüli uránkészletet ugyanakkor nem szállítják el az országból, hanem egy nemzetközi felügyelet alatt álló létesítményben tárolják majd. A korlátozásokon felül megerősítik a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség által működtetett ellenőrző mechanizmusokat is, bár a szervezet kizárólag az előzetesen bejelentett létesítményekben folytathat ellenőrzéseket. Ennek kezelésére a felek írásban rögzítették, hogy Irán implementálja a NAÜ kiegészítő protokollját, melynek eredményeként az ügynökség szélesebb hozzáférést kap az atomprogramra vonatkozó információkhoz.

A keretegyezmény sok helyen lényegesen megengedőbb szabályokat tartalmaz, mint arra előzetesen számítani lehetett. Irán továbbra is dúsíthat uránt békés, kutatási és fejlesztési, célokra.

A megállapodás értelmében a most elfogadott korlátozások egy része tíz év múlva veszti érvényét, 15 év múlva pedig Irán már annyi uránt dúsíthat, amennyit csak akar. Ugyanakkor az emberi jogok megsértése, rakéták tilalma és a terrorizmus támogatása miatti Irán elleni USA szankciók nem képezik az egyezmény részét, azaz nem kerülnek feloldásra.

A megállapodást az összes félnek hazájában is el kell fogadtatnia, amely nem feltétlenül könnyű, de nem is lehetetlen feladat.

A megállapodást az EU hivatalosan is jóváhagyta. Az egyezmény részleteit tekintve kiderült, hogy 'menetrendet' írt alá a Nemzetközi Atomenergiái Ügynökség és Irán azzal a céllal, hogy az év végéig tisztázzák az iráni atomprogram kapcsán fennálló nyitott kérdéseket. Ez természetesen teret ad a megállapodó feleknek a megegyezés különböző értelmezéséhez. A NAÜ várhatóan december közepén ül össze, hogy mérlegelje, betartotta-e Irán a vállalt kötelezettségeket, és amennyiben az ENSZ szakosított szervezet zöld utat ad, 2016-tól feloldják a kényszerintézkedések egy részét. Irán szerint ugyanakkor az aláírással együtt már feloldásra kerülnek egyes szankciók, mint például a repülőgépek vásárlásának, vagy lízingelésének és a tartalék alkatrészek beszerzésének tiltása.

Nemzetközi vélemények

- **Irán**

Az iráni elnök, Hassan Rouhani Twitter üzenete szerint új távlatokat nyit a megállapodás, és lehetővé teszi, hogy a nemzetközi közösség mostantól a közös biztonsági kihívások elleni küzdelemre összpontosítson. Rouhani úgy vélte, hogy a megállapodással megoldódott a válság, amely nem volt szükségszerű, és most közösen koncentrálhatnak olyan feladatokra, mint például az Iszlám Állam elleni fellépés.

Az iráni külügyminiszter, Mohamed Javad Zarif szerint a megállapodás ugyan nem tökéletes, de hatalmas előrelépést jelent.

- **Európa**

Federica Mogherini, az **EU** külügyi és biztonságpolitikai főképviselője, a tárgyalások koordinátora szerint a megállapodás új fejezetet nyit a nemzetközi kapcsolatokban, megmutatván, hogy a diplomácia, az együttműködés, a koordináció felülírja az elmúlt évtizedek feszültségét és konfrontációját. Az Európai Tanács elnöke, Donald Tusk meggyőződése szerint a megállapodás fordulópont a nemzetközi közösség és Irán kapcsolatában, megteremtve az EU és Irán közötti gazdasági együttműködés alapjait. Emellett geopolitikailag is képes megváltoztatni a jelenlegi rendezetlen helyzetet.

François Hollande **francia** elnök arról is beszélt, hogy a megállapodásban résztvevő országoknak figyelniük kell majd arra, mihez kezd Teherán a szankciók feloldása révén elért új forrásokkal. Arra ösztönözte Iránt, hogy segítsen a szíriai válság megoldásában. Kifejtette, hogy Franciaország különösen elővigyázatos lesz az egyezmény maradéktalan végrehajtását illetően.

Angela Merkel **német** kancellár fontos sikerként értékelte az egyezményt, és azt reméli, hamarosan sikerül a gyakorlatba is átültetni az egyezményben foglaltakat. 'A megegyezés révén tényleg reális esély van arra, hogy az egyik legsúlyosabb nemzetközi konfliktust diplomáciai úton oldjuk meg' – mondta.

A **brit** külügyminiszter reménykedik iráni nagykövetségük ez évi megnyitásában. Az iráni gazdasági beruházások tekintetében az Egyesült Királyság előnyös pozícióban van azokon a területeken, amelyek a legjobban érintettek a várható fejlesztések során, ide tartozik az olaj- és földgázipar.

Vlagyimir Putyin **orosz** elnök üdvözölte a megállapodást, azt mondta, hogy a világ kicsit fellélegezhet. 'Nehéz döntést hoztak a stabilitás és az együttműködés irányába' – mondta.

- **Amerikai Egyesült Államok**

Az amerikai elnök a Fehér Házban méltatta a megállapodást, amivel szerinte elválták az összes lehetséges utat, mellyel Irán atomfegyverhez juthatott volna. Szerinte a megállapodás is bizonyította, hogy sikeresek voltak az amerikai szankciók Irán ellen, és az amerikai diplomácia valódi és fontos változásokat tudott elérni. Az iráni állami tévében is sugárzott beszédében azt üzent a Kongresszusnak, hogy a megállapodás révén nem nőtt egy esetleges közel-keleti háború esélye. Obama telefonon beszélt Benyamin Netanyahu izraeli miniszterelnökkel, a szaúdi királlyal és európai szövetségeseikkel a megállapodásról.

Irán és az Egyesült Államok között lényegében 1980, azaz az iráni forradalom óta nincs diplomáciai kapcsolat. A viszony enyhülésének ugyanakkor már voltak előjelei, de csak 2013 második félévében vettek igazán új irányt az amerikai-iráni kapcsolatok, amelynek csúcspontja Obama elnök szeptember végi telefonbeszélgetése volt Hassan Rouhani új iráni elnökkel, a kirohanásairól is ismert keményvonalas Ahmadinejad elnök utódjával.

Felmérések szerint az amerikaiak többsége támogatja a megegyezést Iránnal. Az iráni megállapodásnak kiemelkedő jelentőséget szánó Obama lépését többen is ahhoz hasonlították, amikor Nixon elnök 41 éve Kínába látogatott, feloldva ezzel az ország elszigeteltségét. Az amerikai Kongresszusnak hatvan napja van áttekinteni a dokumentumot, ez idő alatt Obama nem oldhatja fel a szankciókat, amelyeket kivetettek Iránra. A Kongresszus vissza is dobhatja a megállapodást, ez esetben továbbra is érvényben maradhatnak a szankciók. Ezt a döntést viszont Obama elnök vétőzhatja meg, és jelezte is, hogy meg fogja tenni, ha erre kerül sor. Ahhoz, hogy ezzel is szembemenjenek, már kétharmados többségre lenne szükségük. A New York Times vezércikkében állt ki 'a közelmúlt diplomáciai történetének leghatásosabb egyezménye' mellett, amely nem csak távol tartja Iránt a nukleáris felfegyverkezéstől, de újra formálja a közel-keleti politikát is.

A republikánusok felsorakoztak az egyezmény ellen, Jeb Bush a jövő évi elnökválasztás jelöltje veszélyesnek és szűklátókörűnek nevezte a megállapodást, míg többen megjegyezték, hogy a megegyezés halálra ítéli Izraelt és masszívan leértékeli az USA-t a világban elfoglalt helyét illetőleg. Március elején 47 republikánus szenátor levelet írt közvetlenül az iráni kormánynak, emlékeztetve őket arra, hogy bármilyen megállapodást is kötnek Obamával, az semmissé válhat, ha jövőre véget ér az elnök ciklusa.

- **Kína és Távol-Kelet**

A **kínai** külügyminiszter szerint az egyezmény legfontosabb eredménye a nemzetközi atomrendszerek biztonsága. A továbbiakban igen fontos kérdés az egyezmény gyakorlati alkalmazása, amelyben Kína továbbra is nagyon fontos együttműködő fél lesz.

A **dél-koreai** külügyminisztérium közleményében arról írt, hogy a megegyezés reményeik szerint hozzá fog járulni a térség biztonságához és stabilitásához, valamint arról, hogy az egyezmény előmozdítja az észak-koreai atomprogramról szóló, hosszú ideje megrekedt tárgyalásokat.

- **Izrael**

Izrael a megegyezést a Nyugat történelmi kapitulációjának nevezi az Irán vezette gonosz tengely előtt. A megállapodást hevesen ellenezve állítólag az amerikai törvényhozóknál lobbiznak, hogy a republikánus többségű Kongresszus kaszálja el a megállapodást.

Az izraeli miniszterelnök jóslata szerint Irán a szankciók feloldása után megerősödve egyre agresszívebb politikát folytathat, elsősorban a közel-keleti mérsékelt és szunnita államokat, valamint Izraelt veszélyeztetve.

Akár az is történhet, hogy Teherán engedményeket tesz a nyugatosabb világot visszakívánó lakossága belső nyomására, és a felszabaduló gazdasági potenciálját nem az iszlám forradalom terjesztésére, hanem a belső fogyasztás növelésére, az életszínvonal emelésére és a népjóléti intézkedésekre fordítja – ami csökkenti az Izraelre leselkedő veszélyeket. Netanyahu csak jól jöhet ki a politikusi szerepéből. Izrael egyébként kész csapást mérni Iránra, amennyiben az nem tesz eleget a megállapodásban vállalt kötelezettségeinek.

- **Magyarország**

Magyarország üdvözli az iráni atommegállapodást, nyilatkozta Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter, aki Európa mindennapjai szempontjából meghatározó jelentőségűnek nevezte a közel-keleti stabilitást. Európának az az érdeke, hogy a Közel-Keleten nyugalom legyen, amely nem valósulhat meg az Iránnal való kiegyensúlyozott együttműködés nélkül. Szijjártó azt mondta, mindent megtesznek, hogy a kétoldalú kapcsolatok dinamikusabbak legyenek gazdasági és kulturális szinten is.

Külügyminiszterünk - aki néhány hete maga is ellátogatott Teheránba - elmondta, hogy Magyarországnak tulajdonképpen a nulláról kell újjáépíteni gazdasági és kereskedelmi kapcsolatait az Iráni Iszlám Köztársasággal. A külgazdasági miniszter már látogatását követően bejelentette, hogy tárgyalások kezdődnek

a két ország között egy beruházásvédelmi és a kettős adóztatás elkerülését célzó megállapodás megkötéséről. A kormány a magyar-iráni gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok fejlesztésével összefüggésben hét pontos akciótvetet fogadott el. Ez többek között - az öntözést is beleértve - a vízgazdálkodás, a mérnöki szolgáltatások, a városüzemeltetés és az autóiipari beszállítások terén lát üzleti lehetőséget a magyar cégek számára. A cselekvési terv többek között egy magyar kulturális intézet megnyitását is előírja Teheránban.

Politikai, gazdasági tények és kihatások

- Irán

A megállapodás rendkívüli jelentőséggel bír Irán számára. Az ipar visszatérhet a normál termeléshez és a fogyasztói bizalom is növekedhet. Az iráni gazdaság negatív növekedést produkált 2013-ig. Akkor választották elnökké Hassan Rouhani-t, akinek a vezetése alatt az infláció 15 % alá mérséklődött a rekord 45 %-ról, míg a gazdaság is pozitív jeleket kezd mutatni. A munkanélküliség hivatalosan 11 %-os, de a közgazdászok minimum a duplájára becsülik ezt az arányt.

Az iráni gazdaság igen nagymértékben függ az olajtól; a gazdaság 15 %-a az olajkitermelésen nyugszik, míg a kormány bevételeinek 50 %-a származik a nyersolaj értékesítéséből, mivel Irán rendelkezik a világ olajtartalékainak 10 és gáztartalékainak 18 %-ával. Számos nagy olajcég (ENI, Shell, Total, stb.) vigyázó szemeit Teheránon tartja a jövedelmező üzletek reményében. Az amerikai nagy olajcégek, mint az ExxonMobil és a Chevron, akik ezt megelőzően nem dolgoztak Iránban, szintén érdeklődnek. A hamarosan piacra kerülő olajmennyiség komoly versenyt támaszt az olajpiacon, veszteséget okozva a Perzsa Öböl-béli termelőknek. A Világbank szerint az Irán elleni szankciók feloldása rendkívüli jelentőséggel bír a kőolaj világpiacán, az iráni gazdaság számára, és az ország kereskedelmi partnerei részére. A Világbank szerint az embargó megszűnése újraélesztené Irán gazdaságát, 5 %-os növekedést generálva 2016-ra, a mostani 3 %-ról. A megállapodás ratifikálása után Irán kőolaj exportkapacitása nagymértékben megnő, lehetővé téve a gazdaság rendbehozatalát. Ez az exportnövekedés 17 Mrd USD bevételt jelentene az ország számára (a GDP 3,5 %-a). A kereskedelmi kapcsolatok nagymértékben felgyorsulnának Nagy-Britanniával, Kínával, Indiával, Törökországgal és Szaúd-Arábiával, a külföldi közvetlen tőkebefektetések elérhetnék az évi 3 Mrd USD-t, a jelenlegi érték kétszeresét. A Világbank közgazdasági szerint ugyanakkor az iráni kőolaj érkezése felkavarná a nemzetközi olajpiacokat. A világpiacra való iráni visszatérés napi 1 millió hordó többletkínálatot jelentene, ami 10 dolláros hordónkénti árcsökkenést eredményezne a következő évben. Amennyiben ez a becslés helyesnek bizonyulna, a kínálat által már lenyomott kőolaj ára 21 %-os esést produkálna a jelenlegi árhoz képest.

Irán újbóli piaci felértékelődése elég rossz időben jön. Az olajárak egyre alacsonyabbak és telítődni látszik a piac. Nyilvánvaló, hogy az iráni olaj többlete lefelé nyomja az árakat.

A külföldön befagyasztott iráni javak értéke meghaladja a 29 Mrd dollárt, jelentette ki az iráni központi bank elnöke, Valiollah Seif, cáfolva az amerikaiak 100 milliárdos becslését. A központi bank devizakövetelése kb. 23 Mrd USD és 6 Mrd dollár a kormánykövetelés. Az amerikaiak által 100 Mrd USD-re becsült kinnlevőség tartalmazza a 35 milliárdos olajiparra szánt összeget és a 22 Mrd USD összegű Kínában lévő garancialapot. A 2013. novemberi köztes megegyezés óta Irán már visszakapott 10 Mrd USD-t a külföldi bankokban zárolt vagyonából. A július 14-i egyezmény alapján néhány hónapon belül feloldják az iráni kereskedelmi szankciókat, így Irán hozzájuthat külföldön visszatartott vagyonához. A gazdasági embargótól szenvedve az iráni gazdaságnak égető szüksége van nagyberuházásokra, hogy újra indíthassa kulcsfontosságú ágazatait, mint az olaj-, gáz- és petrokémiai iparát, vagy az autógyártását.

A közeljövőben 200-300 Mrd USD külföldi befektetést remélnek, jelentette ki az iráni jegybank elnöke. Az egyezmény ellenzői, köztük az izraeli miniszterelnök és egyes amerikai republikánus szenátorok hangsúlyozták, hogy az iráni szankciók feloldása lehetővé teszi Irán számára, hogy tovább támogassa a libanoni Hezbollah szervezetét, a Hamasz palesztin csoportot és az iszlám dzsihadistákat, avagy Bachar el-Assad szír rendszerét.

Ez év szeptemberében szervezik Genfben a második Európa-Irán fórumot, ahová számos vezető iráni üzletembert és külföldi befektetőt várnak, köztük a francia Alstom-ot, az emirátusi Aujan-t, az olasz SACE-t. A szankciók feloldása után egy éven belül megjelenhetnek az országban a türelmetlenül várakozó nagybefektetők. Sok multinacionális vállalat már megkezdte a tervezést új, vagy meglévő iráni üzleteinek kiterjesztésére. Ezek között találjuk a fogyasztási szektorban érintetteket, az FMCG cégeket, az elektronikai vagy luxuscikkeket gyártó, a vendéglátó- és a szórakoztatóipari vállalatokat, akik számára igen csábító a 70 millió kielégítetlen iráni fogyasztó, akik között igen sok, nyugati cikkekre vágó fiatalot találunk. Az Apple, sőt a McDonald's is a franchise alapú üzleti lehetőséget keresi Iránban.

Számos cég eddig is üzletelt Iránnal, amennyiben rendelkeztek az amerikai Pénzügyminisztérium és az EU hozzájárulásával a humanitárius termékek, mint pl. a mezőgazdasági és a gyógyszeripari termékek tekintetében. Ezek a cégek nyilvánvalóan kiterjesztik tevékenységüket az iráni piacon. Iránba több mint 100 külföldi befektetési delegáció látogatott az elmúlt 15 hónapban; 90 százalékuk Európából, többen Skandináviából, Nagy-Britanniából, Németországból, Olaszországból és az USA-ból.

A nemzetközi szankció előtt Irán volt a világ 11. legnagyobb autógyártója, s az autóipar volt az ország második legfontosabb ipari ágazata az olajipar mögött, több mint 700 000 munkahelyet teremtve. A szankciók leállították az autóipari fejlesztéseket, lecsökkentették a termelést, és jócskán megemelték az árakat. A termelés évi 1,5 milliós nagyságrendről 700 000-es szintre esett vissza, míg az árak 300 %-kal emelkedtek.

A kereskedelmi embargó feloldása után 2021-re már 3 millió új autó gyártását várják, mely mennyiséghez Iránnak szüksége van a nemzetközi autógyártókkal való együttműködésre. Az eddigi technikai űrt a kínai autógyártókkal töltötték ki, akiknek most jelentős kihívást jelent a nyugati vállalatok megjelenése. Becslések szerint 6-12 hónappal a szankciók megszüntetése után már láthatóak lesznek a kedvező eredmények, a termelés növekedése és vele együtt az autógyártók nagyobb haszna. Eddig már a Renault, a Peugeot, a Mercedes és a Volvo jelentette be azon szándékát, hogy iráni elosztó központot kíván létrehozni a szomszédos országokba (Irak, Azerbajdzsán, Szíria és Afganisztán) irányuló exportja számára.

Irán 80-90 Airbus és Boeing utasszállító repülőt kíván vásárolni évente, hogy megújítsa elavult légi flottáját és összesen 300 repülőgépre lesz szüksége a teljes megújuláshoz. Mivel megszűnik a kereskedelmi embargó, az ország képes lesz repülőgépeket és alkatrészeket vásárolni a Nyugattól. A nemzeti repülőgép park megújítása mintegy 20 Mrd USD összeget emészt fel. Az irániak szerint a júliusi nukleáris megállapodás alapján a gépek vásárlása vagy lízingelése, a hajtóművek és a tartalék alkatrészek szállítása máris engedélyezett.

- **Közel-Kelet**

Az Iránnal szomszédos országok eltérően reagáltak a megállapodásra: a szíriai elnök, Bachar el-Assad gratulált legfontosabb térségbeli partnerének a megállapodáshoz, de Irak, Törökország, Pakisztán és Afganisztán is üdvözölte az egyezményt, míg Irán legjelentősebb térségbeli ellenlábasa, Szaúd-Arábia hivatalos közleményben üdvözölte a megállapodást, ugyanakkor mégsem elégedett maradéktalanul az egyezménnyel. Ebben a klasszikus síita-szunnita szembenálláson túl gazdasági szempontok is közrejátszanak.

A végleges megállapodás és a szankciók enyhítése után ugyanis Irán visszatérhet a kőolajpiacra, mint jelentős exportőr. Az OPEC adatai szerint akár napi 3,5 millió hordót is kitermelhet, amely a szaúdi kitermelésnek közel harmada, csökkentve majd ezzel a kőolaj világpiacon az árát. A szunnita királyság komoly biztonsági

kockázatként kezeli, hogy a leszerelt iráni eszközöket, kapacitásokat nem szállítják el vagy semmisítik meg, így nincs garancia arra, hogy Irán később sem lesz képest fegyvert előállítani. Egy meg nem nevezett szaúdi tisztségviselő szerint a megállapodás veszélyesebbé teheti a Közel-Keletet.

Talán ennek is köszönhető, hogy március elején bejelentették békés célú atomprogramjuk elindítását. Szaúd-Arábia okkal tarthat attól, hogy egy esetleges megállapodás hatására, Irán lesz helyettük a térségben a harmadik vezető hatalom, Törökország és Izrael mellett. Az így kiszoruló Öböl-béli országok számára pedig racionális lépés lenne egy saját katonai együttműködés a megerősödött Irán ellensúlyozására.

Jelen pillanatban több hatalom versenyez a térség vezető hatalmi pozíciójáért. Irán, aki vezető erővé kíván válni, Törökország, aki a NATO második legerősebb állama és a legnagyobb fegyveres erő a régióban, Szaúd-Arábia, aki a második legnagyobb erőt képviseli az arab világban és a legmodernebb hadsereggel rendelkezik a Közel-Keleten.

A libanoni többség optimista véleménnyel bír az iráni nukleáris egyezmény, és annak a libanoni gazdaságot érintő pozitív hatását illetően. Számos területen mutatkozik remény az eredményes gazdasági együttműködésre az iráni kormánnyal. Egyik ilyen sarkalatos pont a régóta húzódó erőműépítés, mivel a libanoni hatóságok képtelenek megoldani egyes régiókban a folyamatos áramellátást. Már 2010-ben készültek tanulmányok az Irán által építendő elektromos erőmű megvalósításáról, de a projektet befagyasztották a nemzetközi kereskedelmi embargó miatt, mivel Libanon félt az esetleges együttműködés miatti szankcióktól. A téma ismét aktuálissá vált, annál is inkább, mivel Irán 8 000 MW felesleggel rendelkezik sok hidraulikus és termikus erőműve miatt. Ebből a teljesítményből Libanonnak csak a felére lenne szüksége. A Libanoni Elektromos Művek tavaly 2,3 Mrd USD veszteséggel zárt és az idén 1,8 Mrd USD hiánnyal számolnak, az olajár csökkenésnek köszönhetően. Szintén szó van a libanoni hadsereg felfegyverzéséről is, hiszen az irániak kifejtették készségüket, hogy ingyen szállítanának fegyvereket Libanon részére, de ez is függőben maradt az Iránt sújtó szankciók miatt. A nukleáris egyezmény értelmében ugyan a fegyverekre kivetett szankciók még életben maradnak, de a terrorizmus elleni küzdelemhez szükséges fegyverek szállítása kivételt képez.

További együttműködési lehetőség mutatkozik a pénzügyek és a bankok területén, ahol Libanon előnyt élvez fejlettsége miatt. Iránnak most pont erre lenne szüksége, mivel az iráni bankszektor nem tud megfelelni az ország gazdasági igényeinek és terjeszkedési ambícióinak.

Az iráni elnök és a legfelső vezető, Ali Khamenei ajatollah többször nyilatkozták, hogy Libanon baráti ország, aki kedvezményezettje lesz a nukleáris megegyezésnek. A megújuló kapcsolatokat iráni közigazdászok, bankárok és üzletemberek látogatása nyitotta júliusban Bejrútban, hogy számos területen előkészítsék az együttműködést.

Németország és Irán

Németország volt az első, aki megnyitotta a politikai-gazdasági delegációk látogatásának sorát Teheránba, ahol 13 éve nem járt német kormánytag. A helyettes kancellár és a gazdasági miniszter vezette küldöttségben ott voltak a legnagyobb német cégek képviselői is, beleértve a Mercedes-Benz, a Siemens és a Volkswagen nagyágyúkat, akik sokoldalú tárgyalásokat folytattak vezető iráni tisztviselőkkal.

A 3 napos látogatást követően a 10 fős delegáció vezetője közös sajtótájékoztatót tartott az iráni olajminiszterrel, aki elmondta, hogy országa gáztermelése meghaladhatja az 1 000 m³ napi kapacitást az elkövetkező 3 évben, míg a kőolajtermeléstől azt várják, hogy a közeljövőben eléri a napi 4,7 millió hordós teljesítményt.

A német helyettes kancellár felhívta az iráni hatóságok figyelmét arra, hogy normalizálják kapcsolatukat Izraellel, megerősítve gazdasági kapcsolatukat a Nyugattal, s egyben felajánlotta Németország közvetítését a két fél között.

Az Iránba irányuló német export értéke évi 2,7 Mrd euro, amelyet a várakozások szerint megduplázhathatnak, visszaállítva a tíz évvel ezelőtti forgalmat. A német ipari és kereskedelmi kamara számítása szerint a német export négy év alatt a 2014-es 2,39 Mrd eurós szintről 10 Mrd euróra bővíthet, vagyis több mint megnégyszereződhet. A bizakodó nyilatkozatokat arra alapozzák, hogy a szankciók következtében az ország ipari berendezései elavultak, és a Kínából, Észak-Koreából beszerzett utánpótlás távolról sem felel meg a korszerű követelményeknek, tehát remek lehetőség nyílik a német nehézipar, valamint az autógyárak és gyógyszer, illetve vegyipari konsernek számára a tekintélyes nyereséggel kecsegtető üzletkötésekre.

Ugyanakkor igaz az a tény is, hogy a német ipar jó hírneve ellenére kemény versenyhelyzetbe került Iránban, mert a francia külügyminiszter is napokon belül Teheránba látogatott, főleg a francia autógyártók számára egyengetve az utat a gépkocsieladások felfuttatása érdekében. Ehhez alighanem komoly segítségére lesz az is, hogy a TOTAL francia olajipari cég a szankciók ellenére is Iránban maradt, és most jelentős befektetésre készül.

A Wall Street Journal is azon a véleményen van, hogy a német-iráni gazdasági kapcsolatok szép lassan újraépülnek, köszönhetően annak, hogy a nyugati kormányok tavaly novemberben enyhítettek a közel-keleti országot sújtó gazdasági szankciókon. A piac robbanni fog, ha az embargót felfüggesztik, nyilatkozta a csúcstechnológiai berendezéseket gyártó Spinner GmbH ügyvezetője, aki nemrég járt Iránban egy kereskedelmi delegációval. A gazdaság szereplőinek nagyon jól jönnének a további könnyítések, mivel Irán egy 77 milliós piacot jelentene, amennyiben megnyílnának a lehetőségek az országban hagyományosan jó kapcsolatokkal rendelkező német vállalatok előtt. A Siemens például 1868 óta van jelen a térségben, ekkor épült ugyanis a Londont és Indiát összekötő telefonvonal, amelynek létrehozásában közreműködtek. A 2006-ban bevezetett szankciók előtt a Daimler autógyár és a Bayer vegyipari vállalat is nagy befektető volt az országban.

Németország szövetségese, az USA viszont az 1979-es forradalom óta elkerüli Iránt. Németország második legnagyobb kereskedelmi partnere Amerika, Irán pedig csak az 55. Ugyanakkor néhányán óvatosságra intenek: az új kapcsolatok kiépítésével nem szabad lerombolni a német-amerikai kereskedelmi partnerséget.

Oroszország példája ugyanis jól mutatja, mi történhet akkor, ha rosszul barátkoznak az üzletemberek. Az elmúlt években az orosz-német kereskedelem hatalmasat nőtt, tavaly elérte a 100 Mrd dollárt. A német kereskedelmi és iparkamara adatai szerint több mint 300 000 munkahely függ közvetlenül az Oroszországba irányuló exporttól. Az elmúlt hónapokban bevezetett szankciók miatt viszont ezek a kapcsolatok kezdenek kihűlni.

Konklúzió helyett

Az iráni nukleáris megállapodás hatása felér egy geopolitikai földrengéssel az egész Közel-Keleten. A folytatás kézenfekvő: együttműködés, nyitás, dialógus és tárgyalások, hogy megpróbálják békés módon megoldani a különböző régiós konfliktusokat. Úgy látszik, az új irány egyértelműnek tűnik: a térség inkább egy új Jalta, mint egy második Sykes-Picot egyezmény előtt áll. Ez újra osztaná a befolyási övezeteket, ugyanakkor helyreállítaná a jelenleg több országban is válságban lévő állami intézményrendszereket. Ezáltal egy új Közel-Kelet alakulna, ahol a nukleáris megállapodás utat mutat az új realitások felé. Természetesen a nyugati vélemények szerint az állami intézményrendszerek helyreállítása nem jelentheti a határok megváltoztatását. Szóba került egy négy résztvevős szervezet felállítása (Szaúd-Arábia, Egyiptom, Törökország és Irán), hogy elnököljék a térség változásait, de más országok csatlakozása sincs kizárva. A legfontosabb teendő a szír konfliktus megoldása, amelyhez az egyik feltételnek az iráni-szaúdi kapcsolatok normalizálása látszik.

Források

<http://biztonsagpolitika.hu/cikkek/az-irani-nuklearis-megallapodas-utani-helyzet>

<http://www.theguardian.com/world/2015/jul/20/western-businesses-eye-iran-after-un-backs-nuclear-deal>

<http://www.lorientlejour.com/article/938742/pour-la-banque-mondiale-la-fin-des-sanctions-va-stimuler-leconomie.html>

https://en.wikipedia.org/wiki/Joint_Comprehensive_Plan_of_Action

<http://www.brookings.edu/research/testimony/2015/08/05-us-policy-iran-nuclear-deal-pollack>

<http://inforadio.hu/hir/tudositoink/hir-743107>

<http://www.napigazdasag.hu/cikk/19449/>

<http://hu.euronews.com/2015/07/20/eledezik-a-nemet-gazdasag/>

<http://www.lorientlejour.com/article/939116/un-yalta-ii-plutot-quun-sykes-picot-ii-et-une-echeance-libanaise-a-feu-fort.html>